

У чорнобильців з'явилася надія на розв'язання їхніх застарілих проблем

Наближаються 33-ті роковини Чорнобильської трагедії. Україна й досі пожинає її гіркі плоди: спостерігається підвищення рівня захворюваності та смертності серед усіх категорій постраждалих, ліквідаторів і людей, які опинилися в зоні лиха. На цьому наголошували учасники спільного робочого засідання правління Чорнобильської асоціації народних депутатів України (ЧАНДУ) та Президії Національної академії медичних наук (НАМН) України на тему: «Основні напрями надання медичної допомоги постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи у віддаленому поставарійному періоді».

У заході, що відбувся наприкінці лютого 2019 року у Верховній Раді України, взяли участь народні депутати України поточною і попередніх скликань, фахівці секретаріатів парламентських комітетів, представники міністерств, відомств, Пенсійного фонду України, керівники медичних наукових закладів НАМН України та НАН України, лідери громадських чорнобильських організацій.

Розпочинаючи засідання, співголова ЧАНДУ, народний депутат України Володимир Арешонков наголосив, що Верховна Рада України має розглянути низку законопроектів щодо поновлення прав чорнобильців. Утім, навіть чинні норми законів щодо соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, не мають реального втілення. Кабінет Міністрів України мотивує це браком бюджетних коштів. В. Арешонков акцентував увагу на необхідності приведення Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» у відповідність із рішенням Конституційного Суду України від 17 липня 2018 року № 6-р/2018. «Має бути прийнята також нова загальнодержавна програма мінімізації негативних наслідків Чорнобильської катастрофи», — зазначив співголова ЧАНДУ.

Президент НАМН України Віталій Цимбалюк висловив готовність академії долучитися до розроблення такої програми. Він також наголосив, що НАМН України має дуже багато напрацьовано у галузі радіаційної медицини, якими активно користуються інші країни, зокрема Японія. На основі фундаментальних молекулярно-генетичних досліджень українські вчені довели ризики розвитку пухлинних та непухлинних захворювань у різних категорій постраждалих. «На жаль, реалізація цих ризиків відбувається у віддаленому поставарійному періоді, тобто сьогодні», — зазначив учений. Він також закликав до запровадження на державному рівні заходів із запобігання поширенню таких ризиків, застосування сучасних техніки і технологій у закладах охорони здоров'я.

«Не буду говорити про досягнення, а говорити про проблеми», — так розпочав свій виступ генеральний директор Національного наукового центру радіаційної медицини (ННЦРМ)

НАМН України, академік-секретар НАМН України, професор Дмитрій Базика. Він повідомив, що станом на 1 січня 2019 року 193 тисячі 779 наших співвітчизників мають статус учасника ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС. Це люди, які ціною свого здоров'я врятували людство від згубної дії катастрофи планетарного масштабу. Десятки тисяч громадян були змушені назавжди залишити рідні домівки на радіаційно забруднених територіях.

На сьогодні 1 мільйон 620 тисяч 395 українців, у тому числі 355 тисяч 426 дітей, за даними Мінсоцполітики України, визнані постраждалими внаслідок Чорнобильської катастрофи. Через 33 роки після аварії зростає рівень захворюваності і смертності серед усіх категорій постраждалих. За період з 2007 року загальною кількістю постраждалих зменшилася на 709 тисяч 378 осіб, тобто майже на третину.

Результати численних досліджень українських учених, визнаних міжнародною науковою спільнотою, а також світовий досвід вивчення віддалених наслідків впливу радіаційного випромінювання на організм людини засвідчують, що медичні та, відповідно, соціальні проблеми, зумовлені Чорнобильською катастрофою, зарано вважати розв'язаними чи неактуальними. Д. Базика наголосив на життєвій важливості забезпечення ранньої діагностики, адже нині маємо спалах численних онкологічних захворювань, і єдиний спосіб їм протистояти — рання діагностика. Він зазначив, що він акцентував увагу на необхідності переорієнтування державної політики з декларування соціального захисту постраждалих на реальні заходи з подолання наслідків аварії на ЧАЕС.

Директор Інституту ендокринології та обміну речовин імені В. Комісаренка НАМН України академік М. Тронько навівав загрози статистики зростання рівня захворюваності цитоподібної залози у різних категорій постраждалих, у тому числі дітей. Він відзначив необхідність привертання уваги органів державної влади та органів місцевого самоврядування до удосконалення надання медичної допомоги, забезпечення соціального захисту людей з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи, ліквідаторів, постраждалого населення.

Не залишив учасників байдужими і виступ пер-

шого заступника генерального директора ННЦРМ з наукової роботи Віктора Сушка. Йшлося, зокрема, про проблеми медичної експертизи на законодавчому рівні. Низку статей Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» треба поновити, оскільки на практиці виникають колізії. Пріміром, нині четверту зону скасовано, а діючим законом передбачено соціальний захист громадян, які там проживають.

На робоче засідання були офіційно запрошені і представники Міністерства охорони здоров'я України, але з невідомих причин вони не прибули. Хоча саме на це міністерство законом покладено обов'язок щодо організації медичного обстеження, санаторно-курортного лікування всіх осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, функціонування системи радіаційно-екологічного, медико-генетичного, медико-демографічного моніторингу на території України. Народний депутат України першого — третього скликань Володимир Яценко повідомив: «Торік ми провели зустріч із заступником міністра охорони здоров'я з цих питань, але потім отримали відповідь, у якій міністерство, всупереч рішенням Конституційного Суду України, намагається перекласти на органи місцевого самоврядування всю повноту відповідальності за надання кваліфікованої медичної допомоги та здійснення інших заходів щодо захисту здоров'я постраждалих».

В. Яценко вніс низку пропозицій до проекту Рекомендацій учасників засідання, зокрема:

- розглянути на засіданні Кабінету Міністрів України питання про надання медичної допомоги учасникам ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС та постраждалим унаслідок Чорнобильської катастрофи у віддаленому поставарійному періоді за участю НАМН України, фахівців ННЦРМ, представників ЧАНДУ;

- прийняти підготовлений громадськими організаціями чорнобильців проект постанови Кабінету Міністрів України про поліпшення пенсійного забезпечення осіб, постраждалих унаслідок Чорнобильської катастрофи;

- вжити заходів для збереження та розвитку мережі спеціалізованих закладів охорони здоров'я, що надають допо-

могу громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Керівник секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи Михайло Борисюк звернув увагу присутніх на те, що, на жаль, лише у декількох кандидатах на пост Президента України у програмах передбачено заходи із захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи. До того ж потреба в коштах державного бюджету на цілі соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, задовольняється далеко не повністю: у 2017 р. — на 50,6 відсотка, у 2018 р. — на 46,5 відсотка, у 2019 р. — лише на 40,1 відсотка. Таку негативну тенденцію треба змінювати, адже науковці доказово доводять, що рано забувати про Чорнобиль.

На думку правників, наголосив він, саме парламент України має визначити шляхи і спосіб виконання рішення Конституційного Суду України від 17 липня 2018 року № 6-р/2018. Одним із таких шляхів є прийняття проекту закону (№ 9016) про внесення змін до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» щодо приведення його норм у відповідність з рішенням Конституційного Суду України, поданого на розгляд Верховної Ради України.

Директор Інституту експериментальної патології, онкології і радіобіології ім. Р. Кавецького НАН України академік Василь Чехун повідомив, що медінституту Національної академії наук України також мають серйозні напрацювання профілактики та лікування постраждалих від аварії на ЧАЕС. Цією темою вони почали займатися дуже давно, ще до Чорнобильської трагедії, та мають дуже великий досвід, що обов'язково необхідно ефективно використовувати у спільній роботі двох академій. Крім того, слід було б приділити відповідну увагу широкому колу методів профілактики захворювань, до яких належать також фізкультура і спорт, що дають феноменальні результати.

В обговоренні теми робочого засідання взяли участь також народний депутат України п'ятого—шостого скликань Верховної Ради України, керівник Координаційної ради чорнобильських громадських організацій, створених при ЧАНДУ, член правління ЧАНДУ Олександр Рябека, керівник групи радників та експертів ЧАНДУ Олександр Зенюк, народний

депутат України першого—другого скликань Верховної Ради України, генерал внутрішньої служби України, голова Асоціації «Чорнобиль» органів і підрозділів МВС України Василь Дурдинець, голова Громадської спілки «Всеукраїнська спілка інвалідів Чорнобиля» Іван Дерда, президент громадської організації «Міжнародна організація інвалідів і жертв техногенних катастроф «Союз Чорнобиль» Валерій Макаренко та інші.

Учасники спільного засідання відзначають, що упродовж 2017—2018 років, поряд з традиційною багатолітньою співпрацею з Комітетом Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, у ННЦРМ ефективно розгортається спільна конструктивна діяльність з Чорнобильською асоціацією народних депутатів України на підставі договору про співпрацю між асоціацією та установою. У квітні 2017 року відбулося візне засідання правління ЧАНДУ на базі ННЦРМ. Відбуваються регулярні ділові зустрічі та контакти членів правління асоціації з керівниками клініки. У газеті Верховної Ради України «Голос України» регулярно розміщуються матеріали щодо проблем ННЦРМ, розв'язання яких потребує сприяння уряду та парламенту.

Керівництвом ЧАНДУ спрямовано низку депутатських звернень щодо допомоги ННЦРМ до Президента України, Кабінету Міністрів України, відповідних міністерств та відомств. Проведено, зокрема з цих питань, три зустрічі з Прем'єр-міністром України В. Гройсманом.

У результаті зусиль, докладених членами правління ЧАНДУ, вдалося додатково з державного бюджету профінансувати ННЦРМ з урахуванням НАМН України на суму майже 320 млн грн. Завдяки цьому вдалося певною мірою стабілізувати фінансування заробітної плати клінічних працівників і наблизити до рівня стабілізації фінансування заробітної плати науковців.

Учасники робочого засідання прийняли проект рекомендацій спільного засідання за основу, доручивши робочій групі допрацювати його з урахуванням висловлених та додатково внесених пропозицій. Повний текст рекомендацій буде оприлюднено в одному з наступних номерів газети «Голос України».

Валерій КРОХМАЛЬ,
член правління ЧАНДУ,
завідувач секретаріату,
керівник ініціативної
групи щодо створення
ЧАНДУ;

Марина КРИВДА,
завідувач відділу
«Голосу України».